

WIE ZEGGEN JULLIE DAT IK BEN?

Meditatie ds. Gerard Rinsma zondag 9 september 2018

1ste schriftlezing: Deuteronomium 4:1-2

2de schriftlezing: Marcus 8:27-9:1

OVERWEGING

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Jezus trok met zijn discipelen naar de dorpen rondom Caesarea Filippi. Noordelijker nog dan Israëls noordgrens is Jezus nu, opnieuw in heidens land. Zo raakt hij wel steeds verder van huis. Hij is toch in de eerste plaats gezonden tot de kinderen Israëls? Eigenlijk zou hij precies de andere kant op moeten trekken, zuidwaarts, naar Juda, naar Jeruzalem, naar Israëls hart.

Maar dat wordt een grote lijdensweg, daar wacht hem de dood. Moet hij dan toch gaan? Jezus is in tweestrijd, op de grens van twee werelden. Zal hij zich van Israël afwenden en hier blijven of zal hij gaan? Wat staat hem te doen? Wie is hij?

En als hij gaat, zal hij dan alleen moeten gaan? 'Wie zeggen de mensen dat ik ben?' 'Sommigen zeggen dat u Johannes de Doper bent, anderen Elia, weer anderen: een van de profeten.'

Vraag van toen en vraag van alle tijden. Wie is hij? Steeds weer die vraag en steeds andere antwoorden. Johannes de Doper. Elia. Een profeet. Koning der joden. Lam Gods. Goede herder. Godslasteraar. Davids zoon. Zoon van Beëlzebul. Verlosser. Brood des levens. Richter. De weg, de waarheid en het Leven. Man van smarten. Lord of the dance. Koopman in oudroest. Mysticus. Revolutionair. Superstar. Middelaar.

Zoveel gedachten roept hij op, zoveel beelden. De patroon van wereldmijders en van wereldverbeteraars. De Jezus van Rembrandt en van Chagall, van Bach en Strawinsky, van Hadewych en Revius, van Franciscus en Theresa van Avila, van Calvijn en Schweitzer, van mijn moeder en van het kind van hiernaast.

Jullie, wie zeggen jullie dat ik ben?'

Petrus gaf antwoord. Hij is de zegsman van de discipelen, in hem spreken zij allen. 'U bent de Messias.' Het hoge woord is eruit. Petrus belijdt wat de eerste christengemeente belijdt en wat Marcus in de eerste zin van zijn evangelie al beleden heeft: Jezus is de Messias.

Maar Jezus drukte hem op het hart hierover aan niemand iets te zeggen. Want weet Petrus wel wat hij zegt? Een Messias zoals hij en de mensen verwachten, is Jezus niet. Als Jezus naar Jeruzalem zal gaan, is het niet om de bezetter te verjagen, zijn koninkrijk is van een andere orde. Hij zal

gaan om, getrouw aan zijn roeping, tot in het hart van Israël de liefde Gods uit te beelden. Beseffen Petrus en de zijnen wat hem ginds te wachten staat?

Hij begon hun in alle vrijmoedigheid te leren dat hij veel moest lijden en dat hij zou worden verworpen door de oudsten en de overpriesters en de schriftgeleerden.

Daar is Petrus inderdaad niet op bedacht. Zal Jezus een lijdende Messias zijn en geen triomferende? Petrus deinst ervoor terug een Messias te volgen wiens weg een lijdensweg zal zijn. Hij nam Jezus terzijde en begon heftig te protesteren. 'U wilt ons toch niet vertellen dat...'

Het roept een al even heftige reactie van Jezus op, want dit is een verzoeking, een duivelse verzoeking. Petrus wil hem wegtrekken uit zijn hoge roeping en hem terugvoeren naar de wereld van de mensen, waarin alle lijden koste wat het kost moet worden vermeden. Petrus wil hem de weg naar Jeruzalem versperren. Dat moet hij niet doen. Hij moet hem juist volgen op die weg. *Achter mij, satan die je bent! Je laat je niet leiden door wat God voor de geest staat, maar de mensen.*¹

Jezus sprak tegen Petrus niet alleen over zijn naderend lijden, hij zei ook dat hij ten derden dage uit de doden zou opstaan. Dat kan bevreemding wekken: een mens op het toneel die in het eerste bedrijf vertelt dat hij in het tweede bedrijf zal worden vermoord om in het derde bedrijf te herrijzen. Alsof Jezus om zo te zeggen op Goede Vrijdag al van Pasen wist. Maar in een verhaal kan het natuurlijk.

Ten derden dage is daarbij in de bijbel geen tijdsaanduiding maar een vaste formule waarmee wordt verwoord dat na een tijd van lijden van godswege redding daagt. Met andere woorden: wanneer Jezus over zijn naderende dood spreekt, getuigt hij in een adem ook van zijn godsvertrouwen. Hij geloofde — en dat geloof deelde hij met velen — in de opstanding der doden. Hij gaat zijn weg in vrees en beven, er tegelijk op

¹ Marcus 8:33 *Ga terug, achter mij, Satan! Je denkt niet aan wat God wil, maar alleen aan wat de mensen willen.* Schillebeeckx, *Verhalen van een levende*, pg. 140-148 Jezus echter reageert uitermate fel en scherp op dit verzet van Petrus, die zelfs voor 'satan', juister vertaald 'dwarskop', d.i. tegenstrever of dwarsligger, door Jezus wordt uitgemaakt (Mattheüs 8). Als men opkomt voor een goede zaak, een beweging die mensen kan helen en bevrijden van angst en onderdrukking, dan is, gegeven het boze in onze wereld, het omzeilen van lijden, dat omwille van die zaak medemensen je aandoen, inderdaad een satanische verzoeking, — ook als onrecht lijden historisch gesproken voorspelbaar op een fiasco uitloopt. Daarin ligt voor de verdrietige leerlingen juist de kern van hun probleem: ze kunnen niet begrijpen dat een messiaanse bevrijder moet lijden. Deze paradoxale confrontatie tussen bevrijdende messianiteit en de tegendraadse messiaanse weg van Jezus van Nazaret om als consequentie van zijn persoonlijke keuze voor het levensgeluk van anderen, onschuldig, lijden en geweld door toedoen van kwaadwillige mensen geweldloos te ondergaan, is een keerpunt geworden in heel de geschiedenis van de mensheid en van de wereldgodsdiensten.

vertrouwend dat God zich over hem zal ontfermen. Voor wie Jezus op die weg wil volgen, voegt de evangelist nog een paar woorden toe: *'Indien iemand achter mij wil komen, hij verloochene zichzelf, neme zijn kruis op en volg mij.'*²

Marcus weet maar al te goed wat dat voor een weg is, het is in die dagen levensgevaarlijk om Jezus te volgen. Velen zijn in de verzoeking om hem te verloochenen. Wie Jezus niet wil verloochenen, verloochene zichzelf, neme zijn kruis op en volg hem.

Zelfverloochening betekent niet het tegenovergestelde van zelfontplooiing. Jezus roept niet op tot een zelfontkenning die mensen in hun groei misvormt, die hen ziek maakt. Waar hij hun de ogen voor wil openen is dat God van een mens kan vragen ter wille van het koninkrijk of te zien van het louter bevredigen van eigen verlangens.

*Wie zijn leven zal willen behouden, zal het verliezen, maar wie zijn leven verliest uit liefde voor mij en voor het evangelie, die zal het behouden. Wat baat het een mens de hele wereld te winnen en schade te lijden aan zijn ziel?*³

Wie het vooral om het behoud van zijn leven te doen is, kan gemakkelijk aan zijn roeping voorbijleven. Wie op God vertrouwt en zijn door angst ingegeven zelfhandhaving laat varen, diens leven zal gezegend zijn.

*Wie zich voor mij en voor mijn woorden schaamt in dit overspelige en zondige geslacht, de Zoon des mensen zal zich ook voor hem schamen, wanneer hij komt in de heerlijkheid van zijn Vader met de heilige engelen.'*⁴

Is dit vreeswekkende woord van Jezus, of is het Marcus die zijn lezers onder druk zet en ze op het hart bindt niet te versagen, wanneer zij voor hun rechters staan? Wie in een wereld vol overspel trouw blijven aan de Ene, wie het daar voor Jezus en voor zijn woorden opnemen, Jezus zal het voor hen opnemen wanneer zij voor de troon van God en zijn heilige engelen verschijnen. Laten zij toch vooral de moed niet verliezen. Daarbij komt: het koninkrijk kan ieder ogenblik komen. Nog maar even...

Die woorden hebben Luther geïnspireerd, en zijn latere naamgenoot Martin Luther King. Die woorden hebben Oscar Romero geïnspi-

² Marcus 8:34 Hij riep de menigte samen met de leerlingen bij zich en zei: 'Wie mijn volgeling wil zijn, moet zichzelf verloochenen, zijn kruis op zich nemen en zo achter mij aan komen.

³ Marcus 8:35 Want ieder die zijn leven wil behouden, zal het verliezen, maar wie zijn leven verliest omwille van mij en het evangelie, zal het behouden. Wat heeft een mens eraan als hij de hele wereld wint, maar er het leven bij inschiet?

⁴ Marcus 8:38 Wie zich tegenover de trouweloze en zondige mensen van deze tijd schaamt voor mij en mijn woorden, zal merken dat de Mensenzoon zich ook voor hem schamt, wanneer hij komt in het gezelschap van de heilige engelen en bekleed met de stralende luister van zijn Vader.'

reerd, Dietrich Bonhoeffer, Titus Brandsma. En vele, vele anderen. Zoals Harky Klinefelter, die binnenkort bij ons over zijn leven met Martin Luther King komt vertellen. Hij was Kings rechterhand; met zijn draagbare bandrecorder nam hij zijn preken en toespraken op. En hij was erbij, toen de mensen King waarschuwden om niet naar Memphis te gaan. Want het zou wel eens verkeerd kunnen aflopen. Ook hij kreeg het advies om thuis te blijven. Want zo vertelt hij in zijn speech: *En toen ging ik naar Memphis. Sommigen begonnen bedreigingen te uiten of praatten over de bedreigingen die er waren.*⁵

Maar het lijkt Martin Luther King op die avond een stem uit de wolk heeft gehoord, want zo besluit hij: *En dus ben ik blij, vanavond. Ik maak me nergens zorgen over. Ik vrees geen man! Mijn ogen hebben de glorie van de komst van de Heer gezien.*⁶

Ik was negen, toen ik de dag erna het nieuws hoorde van de aanslag. Op 4 april, nu 50 jaar geleden. Niet dat ik direct begreep wie Martin Luther King was, maar wel herinner ik me de beelden van die laatste toespraak op televisie. Dat bezwete gezicht. Die visionaire blik.

Zou het ook zo met de leerlingen zijn gegaan? Dat ze pas met terugwerkende kracht de betekenis hebben begrepen; waarom Jezus hen had meegenomen de berg op. Wat die stem uit de wolk bedoelde, toen die zei: Dit is mijn geliefde Zoon, luister naar hem!' Amen.

⁵ And then I got into Memphis. And some began to say the threats, or talk about the threats that were out.

⁶ Speech Martin Luther King 3 april 1968

And so I'm happy, tonight.

I'm not worried about anything.

I'm not fearing any man!

Mine eyes have seen the glory of the coming of the Lord!!